

kusok (Ács Margittól Pécsi Györgyiig, Széles Klárától Bertha Zoltánig), ám ezeknek a kritikáknak inkább a szakmán belül volt hatása, kevésbé érték el az olvasókat. Ezért is nevezik egykönyves szerzőnek Sigmondot – valóban ez a legjobban kidolgozott regénye, de nem előzmény nélküli, az *Egy panaszgyűjtő panasza* vagy *A kútbamászó* ember novellái már jelzik azt az abszurd vonalat, illetve a sigmondi prózanyelv irányát, amely a *Varjúszerenádban* sűrítetten megragadható” – magyarázza a szerző Zsidó Ferencnek adott interjújában.

A Sigmond István életpályáját áttekinteni vágyó olvasó Demeter Zsuzsa könyvét lapozva nem csupán egy íróportrét kap, nemcsak műelemzésekkel-értelmezésekkel szembesül, hanem egy társadalmi korrajz is kibontakozik – s azon belül az irodalom és irodalomértelmezés változó helye és szerepe is hangsúlyt kap. És szükségképpen szembesül azzal a töprengésre készítő ténnyel is, hogy a diktatúra idején sötétbe merülő s a groteszk és az abszurd

irányába nyitó író miért is marad a változásnak hitt rendszerváltást követően is konokul és kitartóan ezen a mezsgyén.

Persze minden apró titkot Demeter Zsuzsa sem tud feltárni. Sigmond pályájának legkényesebb része, a cenzori időszak ugyanis egyelőre még nem kutatható, a vonatkozó anyagok nem hozzáférhetőek. Mindez azonban vélhetően csupán apró életrajzi adalékokat, kiegészítéseket (esetleg néhol magyarázatokat) rejthet a jövő irodalomtudósai számára, de lényegileg aligha befolyásolhatják az életmű megítélését.

Sigmond István különc és különutas szerző. Különütassága nemcsak az életmű hamisítatlan sigmondi groteszkjében és fekete humorában mutatkozik meg, hanem az életpályájában is jól érzékelhető: színész szeretne lenni, jogásznak tanul, kereskedelmi ügynökként dolgozik (befőttes üvegeket árul), éjszakánként pedig novellákat ír. Ez már önmagában is elég abszurd.

HORVÁTH ATTILA (1968) Budapest

HORVÁTH ATTILA

Sárközi Mátyás – Kaiser Ottó: Provence Côte D’Azur

Kortárs, 2018

Dekoratív, igényes kivitelezésű képeskönyv lapjait pörgetem az ujjaim közt, miközben azon kapom magam, hogy elvagyódom innen. A fagyos, szürke télből tengerpartra, napos, mediterrán vidékre. Paszellszínű falak árnyékában kopott faasztalról sajtot török, és palackból átlátszó borral kvaterkázom, közben barátságosan vigyorgok a bajszos, öreg gazdákra, kompenzálándó, hogy egy árva kukkot sem értek franciául. A gondolataim fókuszába égett képért egy magyar szerzőpáros, Kaiser Ottó és Sárközi Mátyás közös kiadványa a felelős.

Az egyszerűen csak *Provence Côte D’Azur* címet viselő kötet nem árul zsákbamacskát, valóban a francia Riviéra, az Azúr-partnak vagy ismertebb nevén Aranypartnak nevezett területre kalauzolja el az olvasót. A kiadvány megszületését alighanem Sárközi Mátyás és felesége Provence-hoz fűződő rajongásának köszönhetjük. A házaspár abban a szerencsében részesülhetett, hogy már az ötvenes években alkalma nyílt az akkor még felkapott helynek nem számító mediterrán térségben vakációzni. Az újabb nyaralások során keresztül-kasul beba-

rangolt és megismert vidék élménye, majd akkori angliai lakóhelyük mindennapjai, annak esős-ködös időjárási körülményei közé olyan éles kontraszt került, ami nem tette kérdésessé, hol töltenék szívesebben az idejüket, ha választhatnának. És amikor erre lehetőségük nyílt, éltek vele. A kezdetekben csupán nyaralónak álmódott puritán kis Var megyei házikóból lassacskán kipofozott állandó lakhely lett. A Sárközi házaspár Angliát Dél-Franciaországra cserélte, és áttelepült Provence-ba, művészemberekhez illően inspiráló művész környezetbe.

Sárközi Mátyásról közismert, hogy írócsaládból származó alkotó ember, aki tegező viszonyban áll a kultúrával. Családfáján számos ág igazolja a művészi önkifejezésre törekvő hajlam generációkon keresztül történő átörökíthetőségét. Nyilvánvaló, hogy a Provence környékén évtizedek alatt felgyűlt élményanyagot nem tartja majd örökké magában, és késztetést érez annak leírására. A megosztani kívánt tapasztalatok jelen kötetben összeálló végső formája azonban a fotóművész Kaiser Ottó kinti látogatásának eredménye. A két barát közös

utazásainak, a városnézéseik, kirándulásaik és a megtekintett kiállítótermek empirikus megörökítése a kiadvány, amelyet a kulináris élvezetek felé fordított kitérített figyelem tágít hétköznapi útikönyvből ingyencet megcélzó élménybeszámolóvá. Az írott szövegek Sárközi, a vizuálisan bemutatott világ pedig Kaiser munkája – utóbbi felvételeinek többségével nemcsak egyenrangú szerzőtársaság emelkedik, hanem a hangsúlyt markánsan el is tolja a látvány felé.

Ennélfogva helyesebb, ha a kiadványt egy különböző kulturális aspektusokból összeállított fotóalbum és a nyári élményeket felelevenítő, adomázós, diavetítés hangulatú beszámoló sajátos mixének tekintjük, mintsem praktikus használatra nyomott útikönyvnek. A kötet tartalmazza ugyan az elmaradhatatlan térképszelvényt a bejárt területekről, valamint a térség kihagyhatatlan nevezetességeit, de aktuális információkkal, naprakészen használható turisztikai ismeretekkel nem operál. A szerzők nem gyorsan avuló szállás-, étterem- vagy programajánló utazási zsebkönyvet készítettek, hanem két, a szépség különféle megjelenési formája iránt fogékony, életigenlő ember együtt átélte örömeinek állítottak emléket. A szubjektíven fókuszált, kézzel fogható végeredmény a klasszikus értékek zsigeri tiszteléséről tanúskodik a bakancslista desztinációkat nyaranta pipálgató tömegturista instant szempontjaival szemben.

Művészek találkozásából csakis valami hasonló dolog sülni lehet ki. A gourmand nézőpontjából helye van a sáfrányos francia halles receptjének és a menő éttermi választék leírásának is – miközben az igazi élet az olcsó kávéházak teraszán vagy a szomszéd születésnapján zajlik. Érthető a világhírű parfümgyártás esszenciáinak, jászminok és rózsaszirmok arányainak említése – miközben a valódi illatokat a sós tenger felől fújja a szél. Elfogadható a csilivilvi Cannes, Nizza vagy Saint-Tropez sztereotípiáit erősítő képek és leírások szerepeltetése – miközben érezzük, hogy a szerzők nem a yachtkon sütkérező napszemüveges filmcsillagok és milliomosok életével rokonszenveznek, sokkal inkább a középkori utcácskákban andalgó vagy a római kőhid tövében ücsörgő ismeretlenekkel. A könyv érdeme, hogy bemutatja, így is lehetne, valójában így kellene élni az életet.

A kötet figyelmet szentel a környék magyar vonatkozású érdekességeinek bemutatására, így Jókai, majd Ady Nizzában töltött időszaka vagy a napóleoni időkből Kisfaludy Sándor hadifogságba esése és pi-

káns szerelmi kalandja is kap oldalnyi terjedelmet, de a kint élő Fayköd Mária szobrászművésszel való találkozást sem tekintik a szerzők belső magánügyüknek, ezzel is kidomborítva a kiadvány szubjektív szempontok szerinti összeállítását.

Sárközi szövegszerkesztésének rendező elve a képzőművészeti, építészeti, gasztronómiai és történelmi irányból változatos, de nem túlzott mértékű megközelítés, megspékelve hétköznapiságukban is jellemző történetekkel házvásárlásról, szomszédolásról vagy éppen borkóstolásról. Rövid szövszettek, amelyekben keresztül a helyiek közé illeszkedés fázisai, a szomszédok bizalmának fokozatos elnyerése, az ismeretségi kör lassú tágulása érzékelhetővé válik.

Egy Provence-ról szóló kötet alapvetően nehezen mellőzhető a földrajzi elhelyezkedés és az éghajlati adottságok mellett a térség történetének rövid ismertetését, ezért az időszámításunk előtti koraoktól kezdődő bemutatás szerencsére csak néhány ismeretterjesztő oldalnyi terjedelmet igényelt, nem borzolva fölöslegesen a historikus tudással átlagosan felvértezett olvasó homlokát. Ezzel a leszűkített történelmi informálással együtt is az avignoni pápaság története három különböző helyen bukkan fel, hogy az 1309-es esztendővel kezdődő események időpontja örökre beéjen a tudatunkba.

Kaiser Ottó képeivel az értékek ábrázolására törekszik. A tengerparti naplemente, a szikrázó napsütésben lebegő sirály képe vagy a rozéval töltött borospohár csillogása ugyan semmiképpen nem jelent újdonságot a fotóművészetben, összességében azonban a kötetbe válogatott felvételek sokoldalúságukkal mégis hangulatos albummá állnak össze. A helyenként sablonos megoldások, a szépelgőnek tűnő vizualitás és a kevésbé direkt hatást kiváltani szándékozó, művészi igényű felvételek között azért az utóbbiak dominálnak, ügyesen váltogatva a nagy ívű panorámaképeket a makrókkal és a megfelelő pillanatokban elkapott emberközeli, valóban életszagú pillanatképekkel. Ezek a jól sikerült felvételek kiemelik és ténylegesen hangsúlyozzák a délfrauciák irigylésre méltó és feltétel nélkül imponáló életkedvét. Kaiser Ottó munkája tehát leginkább hangulatfelvételeivel, zsánerképeivel tesz hozzá vitathatatlanul Sárközi szövegéhez, egy látványos, többször is fellapozni érdemes albummá tágítva az írott anyag gondolati kereteit.

Egy útikönyv műfaji határaiból fakadóan korlátokba ütközik. Ebben a tekintetben ez a kötet sem jelent

kitörést a hasonló zsánerű kiadványok közül, a tartalom és a forma nem hordoznak megújító jegyeket, a lehetőségek határát nem próbálják kísérletező, modern megoldásokkal tágítani. A szerzők biztosra mentek. Ha elfogadjuk azt az alapállást, miszerint céljuk nem a Provence-ot övező, amúgy is eleven érdeklődés fenntartása volt, és nem a tömegturizmus által kevésbé látogatott helyeknek szóló hírverés, hanem mindössze a francia Riviéra szeretetének bemutatásán keresztül lényegében az élet tiszteletének hirdetése, akkor a kiadvány elérte

célját. Sokunknak nincs lehetősége a cannes-i fővenyenyen lépkedni a kikötő luxuryyachtjainak árnyékában, pláne mesterszakács őzgombás rizottóját és jázminos epertortáját kóstolgatni. Nekünk marad a Dunakanyar, a magyar konyha és a hasonló albumok nézegetése. De ettől még elvágódhatunk, sőt, el is kell vágyódnunk nekünk is oda, messze, Provence-ba. Ezt az érzést senki nem spórolhatja meg, aki kézbe veszi és belelapoz ebbe a könyvbe.

És most megyek, és veszek vacsorára valami brie-t vagy camambert-t a boltban.

KOVÁCS PÉTER BALÁZS (KPB), Rajz (Találkozás, 03–04), 2017

